

УДК 726:27-523.4

Іван **Гуцул**

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри образотворчого і
декоративно-прикладного
мистецтва та реставрації творів
мистецтва
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка

Відображення ідей Реформації в сакральній архітектурі України

© Гуцул І., 2018

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1313226>

Анотація. У статті порушується питання розвитку протестантської архітектури в Україні. Визначено загальні принципи будівництва та функціонування храмів, що виходять з основних доктрин Реформації, зокрема розглянуто п'ять латинських тезисів, так званих «sola», і висвітлено їх відображення в практиці проектування та будування протестантських комплексів, які поєднують сакральну, навчальну, адміністративну, спортивну та інші функції. Доведено, що проектний досвід протестантських церков демонструє широкий діапазон нових архітектурно-планувальних рішень, спрямованих на вирішення задач багатофункціональності споруди. Визначено, що, незважаючи на розмаїття просторових, художньо-композиційних і стилєвих ознак, основна особливість протестантської гілки християнської релігії проявляється у простоті й мінімалізмі її архітектури, строгості форм зовнішнього вигляду та зручності внутрішніх приміщень.

Ключові слова: Реформація, архітектура, функція, Біблія, духовність, протестантизм.

Із здобуттям Україною незалежності питання історії розвитку протестантської церкви, її функціонування і зовнішнього вигляду посіли вагоме місце серед актуальних і дискусійних тем сучасної української архітектури. Сьогодні для протестан-

стантських храмів України характерний пошук нових форм і образів, архітектурно-планувальних вирішень і функціонального наповнення.

Проблема вивчення впливу ідеології протестантизму на розвиток архітектури протестантських храмів України набула сьогодні великої значущості. Через те, що протестантизм в Україні поступово стає панівним напрямом християнства у більшості регіонів України, а кількість протестантських храмів на українських теренах зростає, виникає потреба у дослідженні специфіки їх проектування і будівництва. Змістовною є стаття В. Дем'янова, де аналізується вплив ідеології протестантизму на розвиток архітектури сучасних протестантських храмів північно-західного регіону України [3]. Не менш цікавою і пізнавальною є інша його праця, у якій автор досліджує цілі та прийоми організації світлового середовища протестантських храмів на прикладі новітньої протестантської архітектури в межах історичної Волині [4]. Головні тенденції розвитку протестантського храмобудівництва на території України частково висвітлені в працях А. Сухиянової [10], В. Куцевича [9], Л. Голодецького [2] та ін. Детальна характеристика протестантських храмів на прикладі західноєвропейських зразків подана у статі І. Бондар [1]. Проте, незважаючи на інтерес сучасних дослідників до цієї теми, сьогодні ще ґрунтовно не визначено основні принципи архітектурно-планувального та художнього-стильового вирішення протестантських храмів в Україні.

Мета статті – дослідити відображення ідей Реформації у практиці проектування та будування протестантських комплексів на теренах України.

Аналізуючи архітектуру та інтер'єр молитовних будинків можна відзначити низку загальних принципів будівництва та функціонування цих храмів, властивих для більшості конфесій сучасних протестантів. Ці принципи не були сформовані механічно, а виходять з головних доктрин Реформації.

Знамениті п'ять латинських тезисів, народжені під час богословських дискусій, підвели підсумок основним теологічним догматам Реформації. П'ять «*sola*» (латинське слово, що означає «лише» або «єдино») – п'ять «лише» ясно сформулювали фундаментальні доктрини Реформації, основні богословські принципи, які протестанти вважали необхідними для ду-

ховного життя і практики: *Sola scriptura* («лише Писанням»), *Sola fide* («лише вірою»), *Sola gratia* («лише благодаттю»), *Solus Christus* («лише Христос»), *Soli Deo gloria* («слава лише Богу»).

Ці доктрини, що виходять з Євангелія, відкривши новий погляд на відносини між Богом і людиною, усунули доктринальний диктат Римо-католицької церкви в тому, що спасіння людини можливе лише через посередництво церкви, і стали стержнем духа і форми в поклонінні Богу всіх протестантських конфесій.

Sola scriptura («лише Писанням»). Ця теза виражається наявністю у центральному місці будь-якого молитовного дому кафедри, з якої ведеться проповідь і читається Слово Боже. Головним джерелом Слова Господа та пізнання Бога є Біблія – єдиний символ віри й головний атрибут церкви, присутній у всіх домах молитви. Слово Боже є основою і сенсом зібрання вірних і тому часто цитати з Біблії присутні і в залі зібрань, і в інших приміщеннях. Навіть якщо Біблія як символ ніде у храмі не зображена, вона все одно вважається внутрішнім стержнем духовного і практичного життя християн. Тому зала й допоміжні приміщення плануються так, щоби було зручно слухати і вивчати Писання.

Sola fide («лише вірою»). Усі протестантські доми молитви загального типу зведені з метою зближення усіх присутніх – і праведників, півчих, і слухачів. У храмі передбачено багато місця для тих, хто прийшов помолитися, оскільки головне в храмі – не сам культ храму, а громада вірних, яка своїми молитвами створює і освячує цей храм. Люди освячують храм своєю присутністю, а не храм освячує людей своєю архітектурою і внутрішнім облаштуванням.

У молитовного дому є головне призначення, утверджене Богом, – бути місцем, де громада вірних збирається для молитовного поклоніння і спілкування з Богом [2]. Відсутня символіка обов'язкової географічної орієнтації зали на схід чи захід. Внутрішній погляд вірних завжди звернений до небесного Отця.

Sola gratia («лише благодаттю»). У всіх домах молитви місце молитви має десакральний характер, тому самі по собі предмети у храмі, кафедра і хрест, який може бути в ньому, не мають без присутності Бога та людини священної значущості. Якщо зображені Євангельські символи, такі як Біблія, чаша і хліб, голуб та ін., то вони сприймаються лише як декор приміщень,

основне призначення яких – створити затишок і приємний зовнішній вигляд. Принцип комфортності: «відчувати себе як вдома», ніякою помпезності, Бог – мій Отець.

Громади вірних облаштовують свої молитовні будинки з метою разом перебувати в молитві, духовно прославляючи Бога, а не для того, щоби поставити йому пам'ятник.

Solus Christus («лише Христос»). Весь вигляд молитовних домів, і ззовні так, і всередині, пронизаний незримим образом Ісуса Христа, духом його вчення. Ніяких домішок старозавітних чи язичницьких символів і традицій. Доми молитви не будуються на честь кого-небудь (зі святих) і не є чиєюсь заслугою, це внутрішня впевненість протестантів у тому, що лише викупна жертва Ісуса Христа очистила нас від всякого гріха й Дух Христа закликає до гармонії внутрішньої і зовнішньої краси кожного християнина та всієї Церкви. Простота й помірність у зовнішньому і внутрішньому оздобленні підкреслюють важливий принцип, щоби ніщо не затуляло та не відволікало від головного – святого життя у Христі. Хрест як символ жертви Христа є в кожному протестантському храмі.

Soli Deo gloria («слава лише Богу»). Однією з головних рис є відсутність поклоніння символам віри: у залах молитовних домів просто й природно, немає витончених прикрас на стінах, відсутні ікони й образи, настінні розписи. Як сакрального місця жертвоприношення немає вівтаря. Голгофська жертва Ісуса Христа відкрила всім вірним вільний доступ до небесного Отця, зробила їх дітьми Божими та спадкоємцями Його Царства. І тепер через віру в Ісуса Христа доступ до Триєдиного Бога відкритий, а потреби в посередниках чи угодниках або їхніх символах немає.

Відносна автономність діяльності протестантських общин України, не обтяжених диктатом формальних умовностей та ієрархічним втручанням, забезпечує духовну свободу і в богослужінні, і в організації церковного побуту, у тому числі і в облаштуванні молитовних домів. Але коли стає питання про будівництво нового чи реконструкцію старого дому молитви, перед вірними часто виникають труднощі. Вони пов'язані не лише з матеріально-фінансовими можливостями громади, але й з питаннями функціонування параметрів, розмірів будівлі, її зовнішнього вигляду. Як правило, виникають вони че-

рез обмежену кількість архітекторів, мистецтвознавців, фахівців з церковного мистецтва.

В останні десятиліття XX і початку XXI ст. з набуттям державної незалежності в Україні будівництво сакральних споруд протестантського напрямку збільшилося. Сотні молитовних будинків і євангелістських комплексів збудовано, багато запроектовано, реконструйовано, проводиться будівництво легких тимчасових споруд і обробка вже наявних об'єктів. Тому на наших очах формується новий пласт архітектури суспільного призначення, який через історично зумовлені обставини, в умовах України не мав канонічних правил, архітектурно-будівельної традиції та норм.

Сучасне протестантське будівництво в Україні спирається переважно на зарубіжний досвід. Проте цей досвід не нав'язаний догматами, що дозволяє пристосувати структуру сучасного протестантського храму, дому молитви до місцевих будівельних умов. Творчо опрацьована місцевими архітекторами структура культових споруд породила нове явище в українській архітектурі – її протестантську лінію. Але говорити про протестантську сакральну архітектуру за межами розуміння сутності протестантизму як релігійної ідеології, певного світогляду, світорозуміння неможливо, як і абстрагуватися від реальних історичних умов його виникнення і утвердження.

Сьогодні протестантизм в Україні шукає можливі шляхи і власного духовного оновлення, практики християнського поклоніння, і способів просвіти й залучення невіруючих до спасіння через віру. Багато церков акцентують свою християнську діяльність не лише всередині храму, але й виходять з різними духовними, соціальними й культурними проектами в суспільство до невіруючих людей, щоби донести їм Євангеліє і пробудити до віри. Для таких цілей, враховуючи запити часу, будуються молитовні доми, у комплексах яких передбачені різні приміщення, пристосовані до такого служіння.

На ідеї та практику церков сучасності впливають і консервативна євангельська традиція, і радикальна чи «нова» протестантська теологія, сформульована богословом Харві Коксом, який вказав, що діяльність церкви можна умовно структурувати за функціями:

1. Проповідь – має містити важливі й зрозумілі для лю-

дини речі, а не абстраговані поняття, закликати до реальної зміни світу.

2. Служіння – усувати проблеми суспільства. Церковна форма: реабілітаційні церкви, мегацеркви та їхні філії, інтернет-церкви.

3. Спілкування – глибоке спілкування між християнами, які своїм ставленням один до одного та до світу свідчать про реальність Царства.

Ці функції були в церкві завжди, але вони актуальні та над їх реалізацією потрібно особливо працювати в байдужому до релігії суспільстві [7].

Радикальне християнське богослов'я розвивалося на ідеях лютеранського богослова Д. Бонхеффера про те, що секулярний світ, ставши «повнолітнім», більше не потребує традиційної церкви та відірваного від життя богослов'я, а церква має служити світу, показуючи, що християнство – це не щось «божественне» і далеке, а дещо справді «людяне» [11].

Консервативна євангельська традиція передбачає так званий ривайвелізм (рух, який емоційно закликав християн до покаяння і особистого звернення), прагнення до об'єднання церков, консерватизм у тлумаченні Біблії та в питаннях моральності, активне місіонерство за допомоги сучасних методик, соціальне служіння.

Трансформаціоналізм, що виник на початку ХХІ ст. у США, головною метою життя визначає не будівництво церкви, а будівництво Царства Божого – особливої атмосфери любові й довіри, яка досягається не «церковними» засобами, а зміною реального життя людей – звідси обов'язок християн брати активну участь у житті суспільства та вважати світську працю «головним поклонінням Богу» [8].

Якщо розглядати діяльність багатьох сучасних церков, то, виходячи з того, на який напрям духовної роботи поставлений акцент, можна сконструювати функціональні пріоритети церкви. Але майже всі церкви, так чи інакше, задіяні в багатьох напрямках служіння і переслідують ту саму мету – проголошення Волі Божої – спасіння людей через віру в Ісуса Христа. Архітектура домів молитви, християнських комплексів, протестантських духовних навчальних установ, центрів реабілітації та інших споруджень християнських общин – це реалізація задач перед

потребами, які церква ставить за пріоритетні і, здебільшого, є вираженням духовної спрямованості її християнського життя.

Церква ВСЦЄХБ Богословської семінарії по вул. Горлівській міста Києва – це приклад блокової споруди, що складається з основного навчального блоку та прибудованого до нього блоку змішаного функціонального призначення. Головний блок охоплює навчальні та лекційні аудиторії, приміщення для відпочинку, санвузли. Багатофункціональний блок формують адміністративні та офісні приміщення, кабінети ректора й проректора, навчальні приміщення (аудиторії та конференц-зал на 120 місць), групи приміщень громадського харчування, медпункт тощо. Архітектура комплексу стримана, майже позбавлена християнської символіки. Навчальний центр сприяє навчанню і вихованню служителів церкви в дусі баптистсько-євангельського вчення, і вся архітектура християнського комплексу, її функціональне та смислове навантаження сприяють створенню атмосфери практичного протестантського духовного життя.

Багато церков Всеукраїнського союзу церков євангельських християн-баптистів, крім внутрішнього церковного служіння, активно займаються соціально-культурною діяльністю: відкривають реабілітаційні центри для наркоманів, безпритульних дітей і осіб, звільнених з місць позбавлення волі, організують християнські молодіжні клуби тощо.

Так, Вінницька церква «Благодать», крім традиційного служіння, збудувала окрему споруду для «недільної школи», де навчаються багато дітей, що не є членами церкви. Сама церква збудована в еkleктичному стилі з яскраво вираженими неоготичними елементами й стриманим декором.

У місті Луцьк церква «Фіміам», яка раніше була орієнтована на молодь, сьогодні активно розширює свою діяльність у місіонерському напрямі: організовані й успішно розвиваються шість нових церков, діє біблейська школа, організований центр роботи з дітьми-інвалідами, функціонує реабілітаційний центр алко- і наркозалежних. Архітектура дому молитви пристосована для роботи з інвалідами: вхід обладнаний пандусом, усередині споруди функціонує ліфт. Молитовний дім, блок навчальних і офісних приміщень, кімнат для роботи з інвалідами, столова, санвузол у будівельному плануванні логічно поєднані між собою, біля дому молитви

розташований спортивний майданчик [12]. Церква «Фіміам» – це триярусна споруда, фасад якої представлений у вигляді закритого портика. До нього ведуть високі сходи, що приховують перший ярус із фронтальної сторони. Підкорений вертикальному ритму фасад контрастує з горизонтальним членуванням бічних симетричних об'ємів. Завершення фасаду споруди напівциркульною аркою і її повторення на симетрично розташованих вікнах другого й третього ярусів створюють особливий ритм, що викликає відчуття стійкості, закінченості та природності руху. Гармонійне поєднання відтінків одного кольору в декоративному вирішенні церкви тільки підкреслює її врівноваженість і простоту.

Церква міста Ківерці збудована на території колишнього сирітського будинку, яким раніше опікувалися вірні. Тепер поряд з молитовним домом на одній земельній ділянці стоїть християнська сирітська школа, яку безпосередньо духовно опікує та підтримує церква [6]. Сама церква – це досить масштабна цегляна споруда, основним декором якої виступають декоративна цегляна кладка та напівциркульна арка. Мінімальне використання декору, природне забарвлення і вузькі подовжені вікна нагадують стилістику романської середньовічної архітектури.

Церква «Віфанія» міста Буча розташована в красивому живописному куточку міста. Поруч із церквою розташована територія бази відпочинку з однойменною назвою «Віфанія», обладнана житловим комплексом, ідальнею, ігровими майданчиками тощо. Усе це дає змогу дітям, літнім людям, сімейним парам провести відпочинок там, де вони можуть брати участь у богослужіннях, вивченні Біблії, різних християнських проектах [6]. Архітектура церкви вирізняється монолітністю геометризованих форм, вертикальним членуванням фасаду та стриманістю кольорового вирішення. Декоративні сандрики над вікнами у вигляді гострих трикутників надають церкві особливого експресивного забарвлення і підкреслюють вертикальний ритм її архітектури.

Церква Благодаті в місті Коростень, крім традиційних видів служіння – дитячого, молодіжного, хорового, проводить роботу серед сліпих. Особливу увагою вірних Церкви Благодаті є тюремне служіння у виправній колонії № 1, на території якої церк-

ва організувала приміщення, у якому для вірних проводяться богослужіння [6]. Архітектурний комплекс церкви – приклад багатофункціональної споруди, яка вирізняється монолітністю головних об'ємів, чітко розділених декоративними арочними виступами. Основна прикраса загалом монохромної споруди – у її художньо-композиційному вирішенні та особливому ритмі. Монументальність церкви підкреслюється її масштабом.

Церква «Філадельфія» по вул. Голосіївській міста Києва становить комплекс навчальних приміщень Теологічної семінарії. Загалом вона нагадує швидше адміністративно-клубну, ніж сакральну архітектуру. Частково це можна пояснити тим, що протестантський духовний навчальний заклад – це не лише місце для спільного навчання і молитви, але й простір для спілкування і колективного проведення дозвілля в колі однодумців. Архітектура комплексу є досить лаконічною, позбавленою декоративних деталей. Декоративний ефект досягається сміливим поєднанням білого й червоного кольорів, що підкреслює самостійність окремих об'ємів церковного комплексу. Геометризовані форми, стрічкові вікна та скляні площини на тлі гладких заштукатурених стін наближають архітектурну споруду до зразків європейського функціоналізму.

Всеукраїнський союз християн віри євангельської також об'єднує немало багатофункціональних комплексів, серед яких: Київська богословська семінарія «Благодать і істина», теологічна семінарія Львівської церкви «Голгофа», Тернопільська Біблейська семінарія, Нововолинський Біблейський інститут, Біблейська семінарія Чернівецької церкви «Віфіль», Дніпропетровський Біблейський коледж та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Піддаючи аналізу практику проектування та будівництва протестантських духовних навчальних установ на території України, слід відзначити, що проектний досвід протестантських церков демонструє широкий діапазон нових архітектурно-планувальних вирішень і нового функціонального наповнення. У багатьох церковних комплексах вдало поєднуються сакральна, навчальна, адміністративна, спортивна та інші функції, необхідні для духовного зростання вірних, організації християнської діяльності, навчання і розвитку окремої особистості. Спостерігається прагнення не відставати від духу сучасності, збільшувати хри-

стіянську сферу впливу в суспільстві, пристосувати євангельську доктрину до сучасного життя. Церковнослужителі охоче беруть до уваги всі новітні концепції в мистецтві та архітектурі, даючи «зелене світло» новаторським, у чомусь навіть ризикованим проектам, що тяжіють до простоти, камерності, логічності архітектури. Основна особливість протестантської гілки християнської релігії проявляється в строгості й мінімалізмі її архітектури, узагальненості форм зовнішнього вигляду та функціональності внутрішніх приміщень.

Незважаючи на те, що за роки незалежності в Україні було збудовано й реконструйовано велику кількість домів молитви, як і раніше актуальним залишається важливе практичне запитання: «Яким має бути дім молитви?», поставлене ще на зорі церковного будівельного буму [2]. Наступні розвідки у цій темі будуть передбачати більш детальний аналіз протестантських храмів на теренах України з метою визначення їхніх основних архітектурно-планувальних, художньо-композиційних і стильових особливостей.

1. Бондар І. О. Рецепція лютеранських ідейних засад у генезі архітектурних форм культових споруд: релігієзнавчо-культурологічний аспект / І. О. Бондар // *Філософія науки: традиції та інновації* : наук. журн. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. – № 2 (10). – С. 131-140.
2. Голодецкий Л. А. Каким быть дому молитвы? / Л. А. Голодецкий // *Богомыслие* : альманах. – Одесса : ОБС, 1990. – Вып. 1. – С. 262-266.
3. Дем'янов В. О. Вплив ідеології протестантизму на розвиток архітектури новітніх протестантських храмів північно-західного регіону України / В. О. Дем'янов // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – 2004. – № 505 : Архітектура. – С. 227-235.
4. Дем'янов В. О. Світло в новітній протестантській архітектурі / В. Дем'янов // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – 2004. – № 505 : Архітектура. – С. 408-413.
5. *Догматика* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.blagovestnik.org/books/00335.htm>.
6. *Євангельські християни-баптисти України: історія і сучас-*

- ність. – Релігійне товариство «Християнське життя». – 2012.
7. Кокс, Харви. Мирской град: Секуляризация и урбанизация в теологическом аспекте / Х. Кокс. – пер. с англ. А. Боровой, К. Гуровской. – М. : Восточная литература РАН, 1995. – 263 с.
8. Куропаткина О. Необычные церкви: добро пожаловать в XX век / О. Куропаткина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.refnews.ru/read/article/1380056>.
9. Куцевич В. Архітектура громадських будівель і споруд в Україні на початку ХХІ ст. / В. Куцевич // Українська академія мистецтва. – 2010. – Вип. 17. – С. 251-262.
10. Сухиянова А. Протестантская архитектура: красота в простоте / А. Сухиянова // Путь : интернет-газета. – 2008. – 3 июня [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.asd.in.ua/archives/775>.
11. Угринович Д. М. Безрелигиозное христианство Д. Бонхеффера и его продолжателей / Д. М. Угринович // Вопросы философии. – 1968. – № 2. – С. 94-102. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ecsocman.hse.ru/text/17298917/>.
12. Фіміам : євангельська церква [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fimiam.lutsk.ua/life/building/building.php>.

REFERENCES

1. Bondar I. O. Retseptsiia liuteranskykh ideinykh zasad u genezi arkhitekturnykh form kultovykh sporud: relihiieznavchokulturolohichnyi aspekt / I. O. Bondar // Filosofiia nauky: tradytsii ta innovatsii : nauk. zhurn. – Sumy : SumDPU im. A. S. Makarenka, 2014. – № 2 (10). – S. 131-140.
2. Holodetskyi L. A. Kakym byt domu molytvy? / L. A. Holodetskyi // Bohomyshlye : almanakh. – Odessa : OBS, 1990. – Выр. 1. – S. 262-266.
3. Demianov V. O. Vplyv ideolohii protestantyzmu na rozvytok arkhitektury novitnikh protestantskykh khramiv pivnichnozakhidnoho rehionu Ukrainy / V. O. Demianov // Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». – 2004. – № 505 : Arkhitektura. – S. 227-235.
4. Demianov V. O. Svitlo v novitnii protestantskii arkhitekturi / V. Demianov // Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». – 2004. – № 505 : Arkhitektura. – S. 408-413.
5. Dohmatyka [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.blagovestnik.org/books/00335.htm>.

6. Ievanhelski khrystyiany-baptysty Ukrainy: istoriia i suchasnist. – Relihiine tovarystvo «Khrystyianske zhyttia». – 2012.
7. Koks, Kharvy. Myrskoi hrad: Sekuliaryzatsyia y urbanyzatsyia v teolohycheskom aspekte / Per. s anhl. A. Borovoi, K. Hurovskoi. – М : Vostochnaia lyteratura RAN. – 1995. – 263 s.
8. Куropatkyna O. Необычные tserkvy: dobro pozhalovat v XX vek / O. Куropatkyna [Электронный resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.refnews.ru/read/article/1380056>.
9. Kutsevych V. Arkhitektura hromadskykh budivel i sporud v Ukraini na pochatku XXI st. / V. Kutsevych
10. Sukhyianova A. Protestantskaia arkhytektura: krasota v prostote / A. Sukhyianova // Put : ynternet-hazeta. – 2008. – 3 yunia [Электронный resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.asd.in.ua/archives/775>.
11. Uhrynovych D. M. Bezrelyhyoznoe khrystyianstvo D. Bonkhefera y eho prodolzhateli / D. M. Uhrynovych // Вопросы fylosofyy. – 1968. – № 2. – S. 94-102. [Электронный resurs]. – Rezhym dostupa : <http://ecsocman.hse.ru/text/17298917/>.
12. Fimiam : yevanhelska tserkva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://fimiam.lutsk.ua/life/building/building.php>.

ANNOTATION

The Reflection of the Ideas of the Reformation in the Sacral Architecture of Ukraine.

The article raised the issue of the development of Protestant architecture in Ukraine. The general principles of the construction and functioning of the temples are defined. They are emerging from the main doctrines of the Reformation. In particular, there are considered the five Latin theses, the so-called «sola», and their reflection in the practice of designing and building Protestant complexes is highlighted. These complexes combine sacral, educational, administrative, sporting and other functions.

It is explored that the project experience of Protestant churches demonstrates a wide range of new architectural and planning decisions, aimed at solving problems of multifunctional structures.

It is determined that, despite the diversity of spatial, artistic composition and stylistic features, the main feature of the Protestant branch of Christian religion is manifested in the simplicity and minimalism of its architecture, the severity of the forms of appearance and the comfort of the interior.

Keywords: Reformation, architecture, function, Bible, spirituality, Protestantism.

АННОТАЦІЯ

Иван Гуцул. Отображение идей Реформации в сакральной архитектуре Украины. В статье поднят вопрос развития протестантской архитектуры в Украине. Определены общие принципы строительства и функционирования храмов, выходящие из основных доктрин Реформации. В частности рассмотрены пять латинских тезисов, так называемых «sola», и освещено их отражение в практике проектирования и строительства протестантских комплексов, сочетающих в себе сакральную, учебную, административную, спортивную и другие функции. Доказано, что проектный опыт протестантских церквей демонстрирует широкий диапазон новых архитектурно-планировочных решений, направленных на решение задач многофункциональности сооружения. Определено, что, несмотря на разнообразие пространственных, художественно-композиционных и стилевых признаков, основная особенность протестантской ветви христианской религии проявляется в простоте и минимализме ее архитектуры, строгости форм внешнего вида и удобстве внутренних помещений.

Ключевые слова: Реформация, архитектура, функция, Библия, духовность, протестантизм.